

LOWAN-ontwikkelingsgebieden nieuwkomerskleuters

Met LOWAN- ontwikkellijnen voor nieuwkomerskleuters heeft de LOWAN-werkgroep zich in eerste instantie gericht op de domeinen waarvan vanuit de praktijk bekend is dat de ontwikkeling bij nieuwkomerskleuters net anders verloopt dan bij reguliere kleuters (in Nederland geboren, al dan niet met een andere thuistaal).

Voor één ontwikkelingsgebied is dat overduidelijk: het leren van een nieuwe taal, het Nederlands. Voor taal, en daarmee de domeinen mondelinge taalvaardigheid, woordenschat en geletterdheid werd snel duidelijk waar voor nieuwkomerskleuters accenten in de taalontwikkeling liggen die aandacht van het onderwijs vragen. Het ontwikkelgebied taal (en de onderliggende domeinen: mondelinge taalvaardigheid, woordenschat en geletterdheid) zijn daarom uiteengezet in een ontwikkellijn met bijbehorende ontwikkeldoelen: van voorwaardelijke, minimale, streefdoelen tot extra streefdoelen. Van deze domeinen weten we dat er een specifieke aanpak voor

“Waarin wijkt de ontwikkeling van een nieuwkomerskleuter af ten opzichte van de ontwikkeling van een kleuter die Nederlands als thuistaal heeft?”

nieuwkomers wenselijk is of waar accenten gelegd moeten worden in het reguliere aanbod om de Nederlandse taalontwikkeling voor deze kinderen zo optimaal mogelijk te ontwikkelen. Dit is bijvoorbeeld belangrijk bij het creëren van de taalrijke (speel)leeromgeving.

Vervolgens stelden we ons als werkgroep LOWAN-ontvecklilijnen nieuwkomerskleuters de vraag: “Hoe zit dat met andere ontwikkelingsgebieden? Waarin wijkt de ontwikkeling van een nieuwkomerskleuter af ten opzichte van de ontwikkeling van een kleuter die Nederlands als thuistaal heeft?”

Voor spel-, motorische en sociaal emotionele ontwikkeling en rekenen constateerden we dat deze ontwikkeling niet anders verloopt dan bij reguliere kleuters. Echter de omgeving van de kleuter bepaalt in hoeverre de kleuter er ervaring mee heeft opgedaan. De ontwikkeling van deze ontwikkelingsgebieden hebben allemaal relatie met de taalontwikkeling van het kind. Elk [ontwikkelingsgebied](#) is gebaat bij een voorspoedige taalontwikkeling die helpt de wereld van het kind zelf en om hem heen te begrijpen.

Vandaar dat je voor deze ontwikkelingsgebieden géén uiteenzetting in een uitgewerkte ontwikkellijn met doelen vindt (van voorwaardelijke tot extra streefdoelen). Voor deze ontwikkelgebieden is de onderstaande toelichting en vind je op de website bij de ontwikkellijnen een kaart per ontwikkelgebied. Deze kaart met de specifieke nieuwkomerskleuter toelichting is te downloaden via de website van het LOWAN. Je zult zien dat de vormgeving van de kaart aansluit aan bij de ontwikkellijnen.

Spel-, Motorische, Sociaal emotionele ontwikkeling en Rekenbegrippen

Hieronder per ontwikkelgebied een onderbouwing om geen ontwikkellijn nieuwkomerskleuters te maken.

Spel

“Via spel maken de kinderen zich de wereld om zich heen eigen en verkennen ze allerlei regels die daarbij horen”. (Janssen-Vos, 2008) Door te spelen met hoge betrokkenheid ontdekken en leren jonge kinderen in een rijke taalomgeving voortdurend in een snel tempo over de (nieuwe) wereld om hen heen. Dit geldt ook voor de voor hen nieuwe (Nederlandse) taal met de bijbehorende klanken. Spelend leren vormt de basis voor het schoolse leren en sluit daarmee aan bij de ontwikkelfasen die jonge kinderen doorlopen. Daarmee is spel met betrekking tot de verschillende domeinen belangrijk voor de ontwikkeling van jonge kinderen oftewel de algehele ontwikkeling van jonge kinderen. Bij nieuwkomerskleuters is dit niet anders.

Omgevingsfactoren

Bij de spelontwikkeling bepaalt de omgeving waar de kleuter tot dan toe is opgegroeid de ervaring van de kleuter met spel. De vraag is: waren er (voldoende) speelmogelijkheden en welke?

We weten ook dat het opleidingsniveau en de culturele achtergrond een rol spelen. Hebben ouders die rol kunnen vervullen en in hoeverre hebben ouders spel en spelen gestimuleerd en ondersteund (samen spelen, tekenen, etc.)? Ook kan de kleuter een traumatische ervaring hebben opgedaan, die ook van invloed kan zijn op de spelontwikkeling. Deze factoren hebben mogelijk invloed op de spelontwikkeling en daarmee mogelijk op spel- (en de algehele) ontwikkeling van de nieuwkomerskleuters. Daarom is het belangrijk om bij het bepalen van de beginsituatie, tijdens het monitoren, evalueren en bijstellen deze factoren mee te nemen. Sluit

aan bij de ontwikkelingsfase van de kleuter en pas indien nodig het onderwijs aan op de onderwijsbehoeften de betreffende nieuwkomerskleuter.

Rekenen

Rekenen gaat over een cognitieve ontwikkeling van het denken in abstracte vorm (en taal). Deze cognitieve ontwikkeling is voor een leerling met gemiddelde intelligentie universeel, dus voor alle kinderen ongeacht achtergrond gelijk. Echter ook hier speelt de omgeving weer een belangrijke rol. Als de kleuter blootgesteld wordt aan dezelfde stimulans uit zijn/haar omgeving zal de ontwikkeling vergelijkbaar verlopen als de ontwikkeling van een in Nederland geboren en opgegroeide kleuter. Het is belangrijk om jonge kinderen kennis te laten maken met die abstractie en de bijbehorende taal. Oriënteren op getalbegrip, meten, ordenen en vergelijken, oriënteren op plaats en tijd, oriënteren op ruimte en tijd horen daarbij. Het streven is om de nieuwkomerskleuter zo goed mogelijk voor te bereiden op groep 3. Daarom is het belangrijk dat de nieuwkomerskleuter zich de rekenbegrippen eigen maakt (zie voorwaardelijke doelen leerlijn rekenen groep 3). Ter ondersteuning kunnen uit de schooltaalwoordenlijst de rekentaalwoorden worden gebruikt.

Sociaal Emotionele Ontwikkeling

De sociaal Emotionele Ontwikkeling is het ontwikkelingsproces waarmee kinderen fundamentele levensvaardigheden verwerven. Het gaat daarbij om het kennen van emoties en gevoelens bij zichzelf en bij de anderen, het omgaan met emoties (zelfmanagement), het besef van de ander, het omgaan met de andere (relaties kunnen hanteren) en het maken van eigen en gezamenlijke keuzes (bron: SLO.nl, Overveld van, 2017). Een ontwikkelingsproces dat geldt voor ieder kind op zijn eigen unieke wijze en daarmee ook voor nieuwkomerskleuters. Alleen is het bij de nieuwkomerskleuter zo dat de kleuter de Nederlandse taal nog niet kent om gevoelens en emoties onder woorden te brengen.

Uiteraard geldt, zo ook bij de reguliere kleuters, dat er aandacht moet zijn voor het creëren van de veilige omgeving. Denk aan een voorspelbare en ondersteunende omgeving en leerkracht, een goede relatie met de leerkracht en medekleuters.

Omgevingsfactoren

Daarnaast kan de nieuwkomerskleuter vanuit zijn thuisomgeving nog niet bekend zijn met de Nederlandse omgangsvormen en kunnen deze verschillend zijn ten opzichte van de eigen cultuur. Vaak is de nieuwkomerskleuter niet bekend met een (Nederlandse) schoolse setting, waardoor de nieuwkomerskleuter ten opzichte van de reguliere kleuter nog onbekend is met de bijhorende gedragsverwachtingen. Uiteraard geldt, zo ook bij de reguliere kleuters, dat er aandacht moet zijn voor het creëren van de veilige omgeving. Denk aan een voorspelbare en ondersteunende omgeving en leerkracht, een goede relatie met de leerkracht en medekleuters. Bij een nieuwkomerskleuter is er de kans dat er een trauma aanwezig is. Neem daarbij

alleen al de verhuizing naar Nederland, dat kan een ingrijpende gebeurtenis voor de kleuter zijn. Daarnaast kan het zijn dat de kleuter andere ingrijpende dingen heeft meegemaakt.

Dit alles in overweging nemend, maakt dat er kan worden gesteld dat de nieuwkomerskleuter dezelfde sociaal emotionele ontwikkeling doormaakt. Het aanbod in de reguliere taalrijke (speel)leeromgeving, waarin sociaal emotionele ontwikkeling wordt gestimuleerd, is passend. Sluit wel aan de zone van de naaste ontwikkeling van de kleuter en pas het aanbod aan op de onderwijsbehoeften.

Om zicht te krijgen op de ontwikkeling van de nieuwkomerskleuter en om na te gaan of de schoolomgeving voldoende is ingericht om de sociaal emotionele ontwikkeling te bevorderen kan het schema Sociaal emotionele ontwikkeling van de SLO als onderlegger worden gebruikt.

[Doelen jonge kind - SLO](#)

Motorische ontwikkeling

Kinderen doorlopen van nature een aantal mijlpalen in de motorische ontwikkeling (Gesell & Amatruda, 1947). Er is echter een grote spreiding in het bereiken van deze mijlpalen door kinderen. Sommige kinderen leren bijvoorbeeld veel eerder lopen dan anderen. Dit hoeft geen probleem te zijn, volgens Poot (2009). De ontwikkeling is ook niet altijd lineair, maar verloopt

soms in sprongen. Er zijn ook kinderen die mijlpalen overslaan of in een andere volgorde bereiken (Largo, e.a., 1993).

Volgens een andere theorie, de dynamische systeemtheorie komt de motorische ontwikkeling tot stand door (dynamische) interactie tussen individu, taak en omgeving (Piek, 2006, Thelen & Smith, 1994). De ontwikkeling van de motorische vaardigheden

wordt beïnvloed door de aanleg van een kind, de groep en ontwikkeling van het lichaam, de gezondheid, prikkels uit de omgeving en de mate waarin een kind ermee heeft geoefend.

Omgevingsfactoren

Kinderen groeien in verschillende situaties op. Ouders en hun (culturele) achtergrond en de omgeving waar een kind in opgroeit hebben invloed op de brede ontwikkeling van hun kind en dus ook op de motorische ontwikkeling. Dus ook hier speelt de omgeving waarin de kleuter opgroeit een belangrijke rol. Denk bijvoorbeeld aan vaardigheden waar je al dan niet thuis mee in aanraking komt, bijvoorbeeld; knippen, plakken, kleuren, tekenen, schaatsen of zwemmen. Mocht er sprake van zijn van ingrijpende gebeurtenissen in de thuissituatie (mogelijk trauma) dan kan dat ook van invloed zijn op de ontwikkeling.

Voor een nieuwkomerskleuter is dit niet anders. Ook bij hen is het motorisch functioneren verweven met andere ontwikkelingsgebieden, zoals sociaal emotionele ontwikkeling en de cognitieve ontwikkeling. Hoe de kleuter zich in de groep voelt, of de kleuter zich kan

concentreren, angstig is of snel boos wordt of een groot doorzettingsvermogen heeft, bepaalt hoe de motorische ontwikkeling verloopt.

Onderwijsbehoeften

Als er zorgen zijn over de motorische ontwikkeling van een nieuwkomerskleuter is het belangrijk om na te gaan of de omgevingsfactoren van invloed zijn of zijn geweest. Het in kaart brengen van de onderwijsbehoeften op het gebied van motorische ontwikkeling en indien nodig een plan van aanpak opstellen is dan belangrijk.

Ook voor dit domein geldt als je zicht op de ontwikkeling wilt hebben en wilt controleren of de schoolomgeving voldoende is ingericht om de motorische ontwikkeling te stimuleren: observeer, signaleer en stel de onderwijsbehoeften van de kleuter vast. Hierbij kunnen bestaande observatielijsten als onderlegger dienen en helpend zijn.

Bijvoorbeeld: CED groep ([5-motoriek.docx \(live.com\)](#)), [KJK! \(Kijkregistratie.nl\)](#), [Inhoudslijnen bewegingsonderwijs - SLO](#)